

canonica disponunt, in donatione et dote³⁵⁾, et si non intervenit nec dos nec donatio tunc immediate omnium bonorum, legem matrimonii servari condempnentur. Quod si neuter coniugum servaverit legem, tunc omnium bonorum utriusque medietas fisco publico accedat.

740

738 servari: servati.

³⁵⁾ c. 1 X de adult. V 16.

<vor 1451 Februar 3 / 10.>

Nr. 1001

<NvK.> Avisamentum über das Abstimmungsverfahren bei Kapitelswahlen.

Kop. (15. Jh.): SALZBURG, Abtei St. Peter, Stiftsarchiv, Hs.A 203 f.59^{rv} (im unmittelbaren Anschluß an Nr. 1000); Korrekturen von derselben Hand, welche die Titelüberschrift Proponenda usw. 24 Nr. 1000 ergänzte (s. Vorbemerkung ebendort).

Bereits in De conc. cath. hat NvK sich in ähnlicher Weise mit Abstimmungsverfahren beschäftigt. Vgl. dort n. 245a und n. 535–541, sowie Meuthen, Modi electionis. Wörtliche Übereinstimmungen von Nr. 1001 mit De conc. cath., im besonderen n. 245a, sind bei der Textwiedergabe jeweils kenntlich gemacht.

Avisamentum.

Quia videmus propter ‘ambiciones’ vacantibus ‘ecclesiis’ multos currere et principes se ingerunt et fiunt oppressiones plures estque tunc vacante prelatura voluntas multorum ligata propter affectiones vel alias ‘turbata’, sic quod ecclesiis et monasteriis non semper cum pace providetur, sed studium est tunc, quod personis plerumque provideatur¹⁾, fortasset hinc tam pestifero morbo pene omnes ecclesias per Almaniam devastanti posset rationabiliter provideri, si illud dictum s. Augustini et eius practicam, quando Heraclum sibi successorem deputavit, adlitteremus, ubi dicit, quod multo esset consulcius ante obitum de futuris successoribus providere.²⁾ Et hoc idem nullo pacto negari potest, si utiliter et absque scandalo et machinatione in mortem hoc posset 10 praticari. Hoc enim sine dubio optime provideatur ecclesiis et omnia premissa cessarent. Sed hec fieri non possent, nisi aliquo ingenio occulto electio melioris futura pract<ic>aretur. Unde pro practica tam salutaris electionis sic videtur procedendum:

Statuatur omni anno unum capitulum generale, in quo omnes teneantur esse, ad quos spectat eligere. Simul et ipse prelatus intersit. Et tunc fiat tractatus de futuro 15 successore. Et de consensu ad minus decem ydoneiores in dyocesi vel provincia ponantur in cedula per ordinem. Et primo ponantur, qui de capitulo ydonei; deinde qui de dyocesi, quousque ad denarium numerum perveniatur. Qui si in capitulo inveniantur vel in capitulo et dyocesi, non est opus ultra in provincia querere.³⁾ Et fiant tot cedulae, quot sunt electores, et tradatur prelato una et cuilibet aliorum una per ordi- 20 nem, iurentque electores, quod velint ‘comparacionem’ facere inter illos ‘secundum’ deum et ‘conscienciam’ et nunquam ante mortem verbo vel signo revelare. Et tunc quisque secum deferat ad domum cedulam, in qua per ordinem sint nomina predicta, et faciat ‘comparacionem’ in iudicio ‘consciencie’ inter illos ponendo ‘unum punctum’ in eadem linea post nomen illius, quem iudicaverit ‘minus ydoneum’, et ‘duo, quem 25 post illum’, et sic consequenter, quousque ad optimum ‘deveniat’, ubi ponet aut numerum, qui ‘decem’ significat, aut ‘decem’ ‘puncta’, et infra in cedula se subscribat

manu propria, claudat et sigillet. In mane quisque cedula[m] suam per se portet ad locum capituli, et sit capsula aliqua ist<i>c, in qua omnes reponantur et claudantur pluribus seris, denturque claves diversis fidelibus.

Tunc si ante adventum alterius capituli annualis contingat prelatum mori, facta sepultura convocatis convocandis aperiatur capsula, extrahantur cedule et fiat ratio punctorum, 'et ille sit' prelatus, qui plura 'puncta habuerit', si vivit; si non, sit numerositate sequens in punctis, et sic deinceps.

Verum si vellent 'electores', quod vota singulorum non possent sciri, tunc postquam 'cedule' essent 'per unum notarium' 'equaliter' conscripte et 'electoribus' tradite et signate per puncta et in mane quisque cedula[m] suam complicatam manu propria absque subscriptione proiceret in capsam, non posset sciri tempore extractionis, quis quemlibet punctaverit. Sed forte melius esset pro ecclesia, ut quisque se subscriberet, quia comparando personas cogitaret, quomodo aliquando hoc iudicium suum videbitur et examinabitur. Quare timeret ex affectione minus ydoneum preferre. Est tantum verum, quod aliquando multi timent displicere et contra conscienciam agunt. Qui si certi essent, quod eorum vota secreta manerent, aliquando aliter deliberarent. Ideo media via posset practicari, ut subscriptio fieret, et nichilominus tribus creditis iuratis de non revelando committi, ut cedulis apertis rationem facerent et referrent numerum punctorum, et sic non veniret in publicum votum cuiusque.

Oporteret autem in omni anno revocare electionem et semper comburere cedulas antiquas usque ad tempus mortis.

In paritate autem votorum punctorum capitularis precedat dyocesanum et dyocesanus provincialem. In paritate punctorum inter capitulares vel dyocesanos senior, licet paritas nunquam vel valde raro in hac practica eveniat.

Est enim ipsa securissima et optima, sic quod premissis servatis melior inveniri non possit, per quam semper melior omnium iudicio simul necessario perficitur. Implicatur enim in ea, quidquid dici potest, ac 'omnes silogismi' utiles pro electionibus. Nec est timor, quod possit faciliter propalari, quis futurus sit prelatus, quoniam si medietas electorum, ymo tres partes de quatuor sua vota et comparationes seu puncta manifestarent contra iuramentum, adhuc remaneret secretum, quis in veritate secuturus esset. Non enim sequitur in hac practica: tres partes de quatuor iudicant talem esse optimum, et 4^{or} puncta sibi ascripserunt; ergo erit prelatus. Hoc clare vident, qui oculum rationi applicant et calculum.

Korrekturen der jüngeren Hand: 24 nach ponendo ergänzt primo 26 nach illum ergänzt meliorem iudicaverit 28 nach suam getilgt aut 29 in qua sinngemäß ergänzt 34 am Rand nequaquam posset aliquis eligere se ipsum sicut contigit 46 am Rand scrutinium 49 nach capitularis ergänzt electus.

¹⁾ So der bis heute gängige Sprachgebrauch, daß jemand mit einer Kirche usw. providiert werde, obgleich dem stilus curiae entsprechend offiziell stets, wie es in Z. 3f. heißt, die Kirche mit einer Person providiert wird.

²⁾ Sog. Acta ecclesiastica; CSEL 57, 372–379. Hieraus oben Z. 1–3 einige wörtliche Übernahmen.

³⁾ Vgl. Nr. 1000 Z. 82f.

<1451 Februar 3 / 10, Salzburg.>¹⁾

Nr. 1002

NvK erläßt durch das Provinzialkonzil gebilligte Vorschriften für alle Kapitelswahlen in der Provinz Salzburg.